

HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG

Høgskoleadministrasjonen

NOTAT

TIL: Høgskolestyret	Dato: 17.03.01
FRA: Høgskoledirektøren	Arkiv: 01/0758-411
	HS-sak: 18/2001

SAK: FASTSETTING AV KRITERIER FOR VURDERING AV REALKOMPETANSE.

Tidl. sak(er):

Kopi til:

Vedlegg:

- Forslag til retningslinjer til vurdering av realkompetanse ved opptak til utdanninger som omfattes av Samordna opptak
- Brev fra høgskoledirektøren av 01.03.01
- Notat fra opptaksleder av 26.02.01
- Høringsuttalelse fra AFT av 08.03.01
- Høringsuttalelse fra AØA
- Høringsuttalelse fra ALT av 15.03.01
- Høringsuttalelse fra AHS av 13.03.01
- Revidert egenvurderingsskjema på begge målføre

BAKGRUNN/INNLEDNING

Flere års arbeid med realkompetanse innenfor ulike nivå i utdanningssektoren har for vår del nå manifestert seg gjennom flere endringer i lov om universiteter og høyskoler. Disse endringene er gjort rede for i vedlagte notat fra høgskolens opptaksleder, og vil derfor ikke bli kommentert nærmere i høgskoledirektørens saksframlegg.

En konsekvens av endringene er at høyskolen i år må vurdere om det kan gjøres opptak på grunnlag av realkompetanse for søkere som ber om dette. I prinsippet gjelder dette til alle typer utdanning. Høgskolen har sett det som nødvendig å utarbeide ett sett av retningslinjer for dette arbeidet, både selve kompetansevurderingen og rangering av søkere. Slike retningslinjer vil tjene flere formål som effektivisering av arbeidet, grunnlag for kommunikasjon med søkere, sikre likebehandling og gi høgskolestyrets klagenemnd mulighet for å etterprøve de vurderinger høyskolen har gjort i eventuelle klagesaker. I den interne høringen har det vært bred tilslutning til at det fastsettes slike retningslinjer.

Vurdering av realkompetanse skal i utgangspunktet være en fri skjønnsmessig vurdering av en søkeres mulighet for å gjennomføre et studium. Dette politiske grunnsynet vil i sin ytterste tolkning måtte innebære at det ikke kan etableres retningslinjer, da retningslinjer i sin natur vil måtte sette grenser for skjønn og hva som kan vurderes. Dette må veies opp mot behov for effektivitet, likebehandling, allmenngyldige oppfatninger av hva som kan gi realkompetanse etc. Høgskoledirektøren har vært opptatt av å forsøke å finne en god balanse mellom disse hensynene.

Når det gjelder de konkrete vurderinger knyttet til de ulike forhold, vises det i hovedsak til vedlagte notat fra opptakslederen. I det følgende vil høgskoledirektøren gå gjennom noen sentral momenter, og drøfte de innspill som er kommet gjennom den interne høringsrunden.

AVGRENSING AV GYLDIGHET

Gjennom oppnevning av opptakskomite, senest i sak 26/2000, har høgskolestyret vedtatt en arbeidsdeling mellom høgskolens sentrale nivå og avdelingene. Dette slik at den sentrale opptakskomiteen gjennomfører opptak til de utdanningene som omfattes av nasjonal samordning, mens det for alle andre utdanninger er delegert til avdelingsstyrene å oppnevne opptakskomiteer for å gjennomføre disse opptakene.

I tråd med denne arbeidsdelingen omfatter forslaget til retningslinjer bare de utdanningene som omfattes av nasjonal samordning. Det vil være opp til avdelingsstyrene å fastsette retningslinjer for andre opptak. Elementer fra foreliggende forslag kan selvsagt da benyttes i den grad det ansees relevant. I så måte anser høgskoledirektøren at de prinsipper som utkrySTALLISERES gjennom dette forslaget kan være et godt grunnlag for arbeid med retningslinjer og prosedyrer også for andre opptak.

KRITERIER FOR VURDERING

I forslaget fra opptakskontoret tok forslaget til kriterier utgangspunkt i KUFs definisjon av realkompetanse i rundskriv F-55-00. De ulike momentene er drøftet i vedlagte notat av 26.02.00. I den sentral høringsrunden har følgende merknader særlig betydning for selve kriteriene:

AHS	Avdelingen finner det problematisk med et fastsatt krav om 5 års relevant praksis. Dette begrunnes bl.a. med at praksis kan ha varierende relevans. Noe praksis kan være svært relevant. Annen praksis mindre relevant, men likevel relevant. Avdelingen mener det fortsatt må være slik at studiekompetanse i hovedsak tilkjennes på grunnlag formell utdanning, men eventuelt supplert med realkompetanse der formell utdanning ikke er tilstrekkelig. Dette harmonerer også bedre med de foreslåtte rangeringskriteriene. Det foreslås også at egenvurdering i engelsk skal skrives på engelsk, og at dette punktet i skjemaet bør skrives på engelsk. Avdelingen beklager at skjemaet kommer for sent til å benyttes ved årets opptak.
ALT	Avdelingen mener det er behov for å presisere at for allmennlærerutdanningene er det nødvendig at søkerne har tilfredsstillende kompetanse i norsk på begge målføre. Det framsettes forslag om at dette innarbeides både i kriteriene og i skjemaet for egenvurdering.
AFT	Det stilles spørsmål om det finnes hjemmel for å kreve 5 års praksis, men det antydes ikke at avdelingen er uenig i kravets relevans. Det foreslås at til de teknologiske fagene (inkludert noen helsefag) også bør stilles det samme krav til naturfag som det som stilles til matematikk. Videre foreslås det at skjemaet for egenvurdering, foruten naturfag, også bør omfatte samfunnsfag som er et krav til generell studiekompetanse. Det foreslås at egenvurdering i engelsk skal skrives på engelsk. Det er ikke fremmet eget tekstforslag vedrørende toårige ingeniørutdanninger.
AØA	Avdelingen mener det er in viktig presisering at søkerne må ha tilstrekkelig kompetanse/ferdighet i norsk, engelsk og matematikk. Det foreslås at egenvurdering i engelsk skal skrives på engelsk.

Høgskoledirektøren finner det uklart om AHS reelt sett mener at kravet om 5 års praksis setter for stramme rammer for vurderingen, eller om det er en underliggende frykt for at 5 års relevant praksis skal bli oppfattet slik at det tilnærmet automatisk gir realkompetanse. Høgskoledirektøren presiserer at slik kravet er utformet er dette et minstekrav for at videre vurdering av realkompetanse og eventuell rangering skal kunne finne sted. Slik sett legitimerer kravet at en kan konsentrere vurderingsressursene om de søkere som oppfyller de tre basiskravene. Dersom en mener dette er for "strengt" er det snakk om en reell uenighet i det framlagte forslag.

AFT har for så vidt rett i at høgskolen ikke er gitt noen eksplisitt hjemmel til å innføre et slikt krav. Høgskoledirektøren mener likevel at slik hjemmel ikke er påkrevd. Vurdering av realkompetanse er overlatt høgskolen, og kravet er begrunnet i et syn om at en yrkeserfaring

av kortere varighet ikke er tilstrekkelig for å oppnå realkompetanse selv i kombinasjon med annen bakgrunn. Høgskoledirektøren er også kjent med at for eksempel Høgskole i Oslo fremmer tilsvarende krav overfor sitt høgskolestyre.

Dersom en legger til grunn at disse merknadene fra AFT og AHS uttrykker bekymring for at det kan være dyktige søkere som ekskluderes unødig ved en slik bestemmelse, kan det være grunn til å innarbeide en sikring. Dette kan en oppnå gjennom en ny siste setning i kravet om praksis ”dette kravet kan lempes for søkere som har annen spesielt relevant erfaringsbakgrunn”. Høgskoledirektøren går inn for at dette innarbeides i kriteriene.

Med bakgrunn i faglig innhold i allmennlærerutdanningen slutter høgskoledirektøren seg uten videre til at det presiseres et sidemålskrav for søkere til allmennlærerutdanningene.

Høgskoledirektøren slutter seg også til forslagene om at egen vurdering av kompetanse i engelsk skal skrives på dette språket. Det er innarbeidet i vedlagte skjema.

Når det gjelder forslaget fra AFT om å innarbeide krav om naturfag og evt. samfunnsfag for de tekniske fagene, kan høgskoledirektøren ikke slutte seg til dette. Ved å innarbeide slike krav er det høgskoledirektørens vurdering at en de facto har etablert en vurdering av alternativ generell studiekompetanse i stedet for en realkompetanse. I det innledende arbeidet er det nøye vurdert hvor omfattende fagkrav en bør sette, og det er også gjort en avveining mellom matematikk og naturfag. I denne avveiningen har en lagt vekt på at matematikk er relevant for flere fag, samt en antagelse om at søkere med kompetanse med større sannsynlighet vil kunne tilegne seg nødvendig naturfagkompetanse enn omvendt.

Høgskoledirektøren kan ikke slutte seg til merknaden fra AHS om at det i hovedsak må være formell utdanning som danner grunnlag for tilkjenning av studiekompetanse, evt. supplert med realkompetanse. Dette finner en å være i strid med gjeldende lovtekst, og de politiske føringer som ligger til grunn for innføring av realkompetanse som mulig opptaksgrunnlag. I prinsippet kan en søker få tilkjent realkompetanse uten formell utdanningsbakgrunn ut over grunnskole. Dette betinger selvsagt at vedkommende på annen måte kan dokumentere reell kompetanse for å gjennomføre studiet.

RANGERING

I forslaget fra opptakskontoret er det tatt utgangspunkt i den erfaringen en har med rangering av andre grupper som ikke kan poengberegnes på vanlig måte. Her har opptakskomiteen tidligere lagt vekt på å sammenligne så like faktorer som mulig. En konsekvens av dette har vært at formell faglig bakgrunn også har vært tillagt stor vekt for disse gruppene. En slik tankegang gjenspeiles også i foreliggende forslag, bl.a. i form av at utdanning prioriteres foran praksis. Det er også framlagt en skisse til et internt hjelpesystem for rangering. Dette er ikke tatt inn som en del av kriteriene, men vil likevel bli kommentert nedenfor. I den sentral høringsrunden har følgende merknader særlig betydning for rangering:

AHS	Framhever at det bør arbeides for å lage rangeringsprosedyrer som klargjør hvordan realkompetansesøkere kan/bør/skal rangeres innbyrdes, og i forhold til andre søkere. En ber om at det videre arbeidet et hjelpesystem gjøres i nært samarbeid med avdelingene. Avdelingen tror den foreslåtte hovedkategoriseringen kan være svært problematisk fordi studiene er så ulike.
ALT	Avdelingen har ingen særskilte merknader knyttet til prinsippene for rangering.
AFT	Avdelingen mener rangeringspunkt 2 også bør omfatte naturfag. Det foreslåtte hjelpesystemet støttes, men avdelingen har flere merknader knyttet til detaljene i dette.
AØA	Avdelingen mener realkompetansesøkere må forsøkes rangert på en måte som gjør at de ikke fortrenger andre søkere.

Høgskoledirektøren konkluderer med at det ikke er konkrete innvendinger til de hovedprinsipper for rangering som er tatt inn i kriteriene. Når det gjelder naturfag (AFT) så mener høgskoledirektøren at dette er dekket gjennom rangeringspunkt 1. En vil også bemerke at selv om en ikke har funnet å kunne ta naturfagkompetanse inn som et krav, er det etter høgskoledirektørens vurdering relevant at dette vurderes for rangering. Isolert sett kan det neppe være kontroversielt å hevde at en søker med kompetanse (formell eller uformell) i naturfag, er bedre egnet til å studere tekniske fag enn en søker uten slik kompetanse.

Merknaden fra AØA om rangering kan være tvetydig. Høgskoledirektøren legger til grunn at realkompetansesøkere skal rangeres mest mulig riktig i den forstand at de ikke skal fortrenge søkere som er bedre kvalifisert. Samme betraktning gjelder i omvendt rekkefølge, svake søkere med formelle kvalifikasjoner skal ikke fortrenge sterke realkompetansesøkere.

Det synes å være bred støtte til å etablere et internt hjelpesystem for å vurdere rangering, og dette arbeidet vil bli videreført. Høgskoledirektøren finner det ikke naturlig å ta dette inn i kriteriene, og derfor vil en heller ikke på dette tidspunktet gå nærmere inn i detaljene i dette. Dette er snakk om et rent praktisk forhold som heller ikke skal besluttes i styret.

ORGANISERING OG VEDTAKSMYNDIGHET

I opptakskontorets forslag til organisering og vedtaksmyndighet er det primært to hensyn som har hatt gjennomslag. Det ene er knyttet til etablert arbeidsdeling, det andre til effektivitet i klagebehandlingen. I den sentral høringsrunden har følgende merknader særlig betydning for organisering og vedtaksmyndighet:

AHS	Mener det er viktig å skille mellom den faglige vurderingen og selve opptaket. Det prinsipielle synspunkt er at fagmiljøene forestår vurdering og innbyrdes rangering, og at en lokal komite er vil være det formelle organet som behandler søknadene. Det sentrale nivået vurderer søknadene i forhold til øvrige søkere og foretar selve opptaket. Klager forelegges det organ som fattet vedtaket, og det forutsettes et tett samarbeid med de som foresto den faglige vurderingen.
ALT	Støtter forslaget om at vedtaksmyndigheten for realkompetanse i en oppbyggingsfase legges til sentral opptakskomite, og at vedtaket gjøres på grunnlag av innstilling fra grunn-/avdelingsnivå. Finner det naturlig at vedtaksmyndigheten knyttet til rangering og opptak ligger til den sentrale opptakskomiteen
AFT	Støtter forslagene til organisering og vedtaksmyndighet.
AØA	Har ingen særskilte merknader til dette

Med et mulig unntak for AHS er det ikke kommet innvendinger til den fordeling av vedtaksmyndighet som ligger i forslaget. Høgskoledirektøren legger til grunn at det er de faglige vurderingene som skjer ved avdelinger/grunnenheter som er det viktigste elementet i dette. Det må i stor grad være opp til de enkelte avdelinger å avgjøre hvem som skal forestå denne vurderingen. Komitevedtak utgjør slik sett den formelle del av saksbehandlingsprosessen, slik det også er i alle andre saker hvor et organ har vedtaksmyndighet i enkeltsaker.

Høgskoledirektøren vil ikke gjøre endringer i forslaget når det gjelder fordeling av vedtaksmyndighet.

Ellers vil høgskoledirektøren bemerke at vurdering av realkompetanse potensielt kan bli meget ressurskrevende. Det er derfor av avgjørende betydning at alle enheter bestreber seg på å gjøre dette arbeidet så effektivt som mulig, og at prosedyrer og organisering må utvikles kontinuerlig i samsvar med dette. Det kan nevnes at det er registrert ca. 400 søknader innen fristen. Dersom en konservativt regner 2 timers behandlingstid pr søker i gjennomsnitt

(vurdering til ett eller flere studier, komitebehandling, utarbeidelse av begrunnelser til søker og eventuell klagebehandling), vil bare søknadene til dette opptaket kreve ½ årsverk.

ANDRE FORHOLD

To av avdelingene har kommentert forhold som ikke er nevnt tidligere.

- ALT Foreslår at den sentrale opptakskomiteen også gis vedtaksmyndighet om realkompetanse for Tolkeutdanningen, men at avdelingen foretar rangering og opptak. Foreslår at opptaket til tilpasset allmennlærerutdanning for døve heretter legges under det samordnede opptaket.
- AFT Tar opp et problem knyttet til endringene i forskrift om generell studiekompetanse. Personer som gjennomfører ingeniørutdanning på grunnlag av bestått forkurs, vil etter disse endringene ikke kunne få generell studiekompetanse før de har fylt 25 år. Dette vil medføre en betydelig forverring for mange studenter.

Høgskoledirektøren finner ikke at innføring av realkompetanse i seg selv gir grunnlag for å avvike den arbeidsdeling som allerede er vedtatt av høgskolestyret. Endret arbeidsdeling vil også kunne innebære spørsmål om ressursfordeling. Effektivitet i klagebehandling er lagt til grunn som argumentasjon for å samle vedtaksmyndighet i sentral opptakskomite. Den samme argumentasjon kan gjøres gjeldende her. Beslutning i to komiteer og med to ulike saksbehandlingsledd vil potensielt forsinke klageprosessene. En kan derfor ikke slutte seg til ALTs forslag vedrørende tolkeutdanning.

Når det gjelder hvilke studier som skal omfattes av nasjonale samordning er dette et praktisk spørsmål. Prinsipielt mener høgskoledirektøren at høgskolen bør legge alle studier som fyller nasjonale kriterier inn under samordningen. For enkelte studier vil det imidlertid være praktiske forhold som taler for at de holdes utenfor. Allmennlærerutdanning for døve og tolkeutdanningen har fra til nå vært holdt utenfor nettopp av slike årsaker. Dersom det er grunnlag for å endre denne vurderingen, bør ett eller begge studier kunne legges inn under nasjonal samordning fra opptaket 2002. Beslutning om dette tas administrativt i forbindelse med årlig revisjon av nasjonalt søkermateriell høsten 2001.

Høgskoledirektøren er kjent med at KUF allerede har mottatt brev fra andre institusjoner vedrørende den problematikken som reises fra AFT. Det har også vært tatt opp i møte mellom representanter for KUF og samtlige opptaksledere. Høgskoledirektøren forutsetter at KUF vil korrigere de utilsiktede virkningen som regelverksendringene har fått.

Høgskoledirektøren vil ellers orientere om at skjemaet for egenvurdering allerede er oversendt Samordna opptak (SO) for distribusjon til årets søkere. Dette måtte gjøres før styrebehandling av hensyn til tidsfrister i SO. På samme måte har høgskolen oversendt utdrag av foreliggende forslag til kriterier. Disse tekstene vil bli tatt inn i brev til søkerne, hvor det også vil framgå at gyldigheten er under forutsetning av godkjennelse av høgskolestyret.

FORSLAG TIL VEDTAK

Med de endringer som framkom i møtet vedtar høgskolestyret det framlagte forslag til retningslinjer for vurdering av realkompetanse til utdanninger som omfattes av Samordna opptak